Dumitru IRIMIA
Iași

GRAMATICA ÎNTRE TEORIA LIMBII ȘI PERSPECTIVA DIDACTICĂ

În "Cuvîntul înainte" la lucrarea pe care o publică în 1973, **Gramatica azi**, Al. Graur își motiva în acești termeni elaborarea și tipărirea ei: "Cum se pare că ediția a III-a a Gramaticii (Academiei) va mai întîrzia, m-am decis să redactez prezenta lucrare, bazată pe ediția a II-a, dar cu multe amănunte inspirate de propriile mele concepții" (p. 55).

Să observăm mai întîi că situația invocată de Al. Graur a rămas neschimbată și astăzi, după trei decenii de la apariția ultimei ediții a Gramaticii Academiei.

În același timp, fraza lingvistului mai solicită atenția și sub alte două aspecte:

1) după două ediții, apărute la distanță de un deceniu, în 1973 se simțea nevoia unei reinterpretări a structurii gramaticale a limbii române, printr-o a treia ediție;

2) "îmbunătățirile" sau "amănuntele" erau inspirate de propria concepție.

Nimic mai firesc decît ca o cercetare lingvistică, asemeni oricărui alt studiu, să-și aibă întemeierea în propria concepție, ba aceasta e chiar condiția fundamentală a cercetării științifice. Iar în ceea ce privește descrierea structurii gramaticale a limbii române, cele două ediții ale Gramaticii, tipărite de Editura Academiei, au avut printre altele și rolul (poate chiar rolul cel mai important) de a provoca luări de atitudine generînd studii și monografii care, prin interpretări diferite, din unghiuri diferite de vedere, au adîncit mult și au rafinat cunoașterea sistemului și structurii gramaticale a limbii române.

Cum, însă, Al. Graur era și coordonator al colectivului care redactase Gramatica editată de Academie, se impune ca și de la sine ideea că diferite aspecte ale structurii gramaticale a unei limbi pot primi diverse interpretări, dar că este /ar fi totodată necesară și o interpretare/ descriere a limbii care să treacă dincolo de opiniile individuale.

Ideea determină două întrebări, în strînsă legătură între ele:

1. — Cine realizează (trebuie să realizeze) o asemenea Gramatică?

2. — Cînd și ce factori impun revizuirea /schimbarea/ înlocuirea ei?

În ce privește prima întrebare, situația actuală e cunoscută. Începînd cu prima ediție, o astfel de poziție a ocupat la noi Gramatica elaborată de specialiști de la Institutul de Lingvistică din București. Mai mulți factori au impus-o ca model de descriere a structurii gramaticale a limbii române, pînă la a fi considerată gramatica "oficială" și prin însuși acest fapt **obligatorie** în învățămîntul universitar. Manualele școlare, apoi, au urmat-o și o urmează cu fidelitate, în esența ei supunînd-o doar unui proces de adaptare (de simplificare la maximum) numai din punctul de vedere al principiului accesibilității.

În **Gînduri despre gramatica limbii române** expuse la Congresul IV al Filologilor Români, de la Timișoara, Mioara Avram, coordonatoare alături de Al. Graur și L. Vasiliu a colectivului care a participat la elaborarea Gramaticii Academiei, după ce declară fără

BDD-A27139 © 1994 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:30:01 UTC)

ambiguitate şi cu totală îndreptăţire: "*În cercetarea gramaticală însă un p.d.v. oficial este de neconceput, echivalînd cu desfiinţarea ei*", va afirma necesitatea publicării unei noi ediţii a Gramaticii Academiei: "*În aceste condiţii se poate pune problema dacă mai este oportună elaborarea unei/unor noi ediţii a/ale Gram. Acad. După părerea mea, da, ca formă de regîndire periodică şi colectivă a contribuţiilor acumulate şi a soluţiilor propuse de selectare a celor mai convenabile dintre ele şi de corelare a lor într-un sistem coerent care să ofere punctul de plecare al cercetărilor pentru o etapă următoare, baza de alcătuire a programelor şi manualelor şcolare, precum şi normele morfologice şi sintactice ale exprimării literare.*"

Această poziţie de gramatică "oficială" — în modul în care s-a impus — dezvoltă la noi pentru prima dată Gramatica Academiei. Este adevărat, însă, că nici în timpurile anterioare acestei lucrări nu au lipsit gramaticile care să se fi impus *ca termen de referinţă*, inclusiv pentru şcoală, dar acestea, gramatici de autor, aveau în general caracter normativ; perspectiva teoretică rămînea mai mult implicită în modul în care se făcea descrierea limbii. Între ultimele gramatici de acest tip, anterioare Gramaticii Academiei, se afla şi cea publicată în 1937 de Iorgu Iordan: "*Prin însăşi natura ei* — se spunea în **Prefaţă** — *o gramatică, oricum ar fi alcătuită, serveşte, adică trebuie să servească, drept călăuză, ca un fel de cod al limbii în discuţie...*" În aceeaşi categorie ar intra şi **Gramatica pentru toţi**, publicată de Mioara Avram în 1986, "*normativă şi corectivă*", caracterizîndu-se, însă, prin prezenţa explicită şi a perspectivei teoretice, redusă, este adevărat, la maximum, şi, mai ales, subordonată funcţiei normative: "*Concepţia lucrării... a impus o dublă selecţie a faptelor reţinute în tratare: pe de o parte, o selecţie din punctul de vedere al cultivării limbii, iar pe de alta, o selecţie d.p.d.v. al sferei diverselor reguli şi date ale descrierii, acordîndu-se prioritate regulilor generale şi informaţiilor esenţiale pentru justificarea recomandărilor.*"

Tot un nucleu de reguli are în vedere şi I. Coteanu în **Gramatica de bază a limbii române** (1982, 1990), dar acestea, considerate nu din perspectivă normativă, ci dintr-una teoretică, a distingerii unui fond comun, esenţial al competenţei (şi performanţei) lingvistice, la nivel gramatical, aşa cum s-a distins un fond lexical, descris în lucrări precum **Vocabularul esenţial al limbii**.

Descrierea unui nucleu de reguli esenţiale presupune situarea pe o poziţie relativ neutră, în măsura în care este posibilă o asemenea poziţie, în interpretarea dată structurilor gramaticale şi mecanismului intern de funcţionare a limbii. Preluînd titlul dat unei gramatici a limbii italiene (Giampaolo Salvi, Laura Vanelli, **Grammatica essenziale di riferimento della lingua italiana**, Istituto Geografico De Agostini, Le Mennier, Firenze, 1912), pentru studierea ei ca limbă modernă (Limba 2) şi folosindu-l pentru descrierea limbii române ca limbă maternă, am spune că o asemenea descriere trebuie să stea la baza unei *gramatici esenţiale de referinţă*.

Situînd problema gramaticii în această perspectivă: a unei gramatici neutre sub aspect teoretic sau, poate mai exact, al înscrierii pe o poziţie ieşind cel mai mult de sub tensiunea divergenţelor, în sensul concilierii punctelor de vedere divergente, trebuie spus că Gramatica Academiei a funcţionat şi funcţionează normativ nu atît sub aspectul limbii cît sub cel al descrierii limbii, impunîndu-se într-un sens anume conştiinţei celui care "învaţă" gramatica limbii.

BDD-A27139 © 1994 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:30:01 UTC)

Lucrare de autor sau lucrare elaborată de un colectiv de specialiști, o gramatică de referință este necesară și sub aspectul limbii descrise (nucleu de structuri și reguli de funcționare esențiale) și sub aspectul descrierii limbii (fond de interpretări definitive și de soluții temporare, de compromis). Dacă această gramatică trebuie sau poate rămîne "oficială" sau nu în toate sensurile în care a funcționat (și încă mai funcționează) Gramatica Academiei, aceasta este o altă problemă, în strînsă legătură cu alți factori, între care cel mai important este manualul, mai exact, cum se va gîndi problema manualului.

Cu aceasta, se poate trece la a doua întrebare din cele invocate mai sus: Cînd și ce factori impun revizuirea /schimbarea/ sau înlocuirea unei asemenea gramatici?

Trei ar fi acești factori determinanți:

— concepția (adică schimbările intervenite în concepția) despre limbă, despre funcționarea limbii sau numai despre modalitatea descrierii limbii;

— adîncirea cunoașterii structurii funcționării unei limbi;

— schimbările intervenite în structura limbii sau în desfășurarea funcțiilor ei, atunci cînd acestea sînt semnificative.

Cu conștiința și cu riscul simplificării, vom identifica în studiul gramaticii trei nivele, reprezentînd tot atîtea perspective:

1. — al teoriei limbii, deci, teoria gramaticală;

2. — al gramaticii "orientative" — de referință;

3. — al gramaticii practice (didactice).

Gramatica de referință stă în directă și în strînsă legătură cu dinamica lingvisticii, asumîndu-și perspective teoretice prin care să se adîncească și să se rafineze descrierea structurii și funcționării limbii.

Gramatica didactică stă în legătură directă cu **gramatica de referință**, pe care, însă, nu o copie, ci **o ia ca martor**, în funcție de principiul accesibilității, dar fără a încălca și chiar nici fără a eluda principiile teoretice generale de interpretare a funcționării limbii. În același timp, **gramatica didactică**, mai mult decît **gramatica teoretică** (sau în orice caz în alt mod) și decît **gramatica de referință**, trebuie să aibă în vedere tipul/ gradul de cunoaștere a limbii în interiorul raportului **om-limbă-lume**, prin trecerea de la **cunoașterea intuitivă** la **cunoașterea conștientă** (conștientizată) și de aici la **cunoașterea științifică** de adîncime.

Primul nivel este bine reprezentat în lingvistica românească; teoria gramaticală s-a racordat sau s-a înscris cu rezultate remarcabile la/în direcțiile fundamentale ale teoriei contemporane a limbii: gramatica transformațională, gramatica funcțională, gramatica formală, gramatica logică. Raportul dintre acest prim nivel și cel de al doilea este doar pe alocuri reflectat în unele gramatici de autor și mai ales în studii de gramatică. A rămas, însă, fără urmări, în constituirea unei gramatici de referință, în cazul nostru concret, al unei noi ediții a Gramaticii Academiei, dacă sîntem de acord că nici una din gramaticile de autor din ultimele decenii nu a reușit încă să-și asume poziția unei **gramatici de referință**.

Reflectă mai bine raportul dintre aceste două prime nivele unele lucrări care au deschis două noi perspective de studiere a limbii române, direcții interdependente, dominate, totuși, de componenta practică: gramatica contrastivă (română-franceză) și gramatica limbii române studiată ca limbă modernă, L2.

La cel de-al treilea nivel, al gramaticii practice (didactice), situația este generatoare de cele mai

BDD-A27139 © 1994 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:30:01 UTC)

multe întrebări. Gramaticile practice se raportă, sau nu se raportă (întemeiază) la/pe primul nivel (al dezbaterilor din teoria limbii) sau la/pe al doilea nivel (al gramaticii de referință — reprezentat, ca "gramatică oficială", de Gramatica Academiei) sau o fac în mod confuz sau incoerent.

Sînt în această vreme în funcție două variante de gramatică practică — una clasică, să-i spunem propriu învățămîntului preuniversitar, caracterizată printr-o relativă împletire a descrierii practice a limbii cu o perspectivă teoretică; o alta, cea mai recentă, care se vrea pentru învățămînt, strict practică (cu motivări de cele mai multe ori practice imediate, în mai multe sensuri), de analiză a structurii gramaticale. Această a doua direcție este ignorată de critica lingvistică, în mod tacit; sînt culegeri de texte, de analize de texte, pentru diferite trepte de învățămînt (permanente sau numai pentru examene, teste). Prin caracterul lor, aceste lucrări deturnează obiectivele gramaticii practice, prin absolutizarea caracterului analitic, şi de aici schematizarea gîndirii gramaticale, dacă s-ar mai putea vorbi în aceşti termeni. Fiind lucrări de autor, fie soluțiile date, fie chiar comentariile teoretice, oscilează între p.d.v. "oficial" (din G.A. şi din manuale) şi diferite puncte de vedere, sau nedefinite, sau asimilate greşit, aceste culegeri adîncesc confuzia.

Această variantă a gramaticii practice adsolutizează ceea ce în prima variantă era/este numai o dominantă: suspendarea conştiinței vorbitorului (şi mai grav, a vorbitorului în formare: elevul) privind raportul dintre om şi limbă.

Înțelegerea raportului dintre gramatica teoretică (de la nivelul imdeiat anterior, al gramaticii de referință, dar şi de la primul nivel, al teoriei limbii) impune în primul rînd ideea că studiul gramaticii nu înseamnă numai luarea în stăpînire a structurii limbii (ca normă), a regulilor care permit înțelegerea de fraze receptate şi construirea de fraze noi (în spațiul limbii culte), dar înseamnă şi înscrierea vorbitorului într-un proces de reflexie asupra limbii.

Revenind, aşadar, la întrebarea: Cînd se schimbă **Gramatica de referință**, răspunsul ni se pare a se impune de la sine. Această schimbare e necesară **acum**; o nouă ediție a G. A. sau o altă Gramatică de referință este numaidecît necesară şi, în legătură cu aceasta, o nouă perspectivă didactică (reflectată în manuale, sau chiar într-o **Gramatică şcolară generală**, "peste manuale"), întrucît:

— în teoria actuală a gramaticii se află elemente fundamentale pentru o nouă bază teoretică;

— procesul de cunoaştere a limbii române, mult adîncit şi rafinat, a condus la revizuirea descrierii unor structuri gramaticale în numeroase studii şi gramatici de autor;

— dezvoltarea raporturilor, fie acestea cît de obstrucționate, între ştiința şi şcoala din România, pe de o parte, ştiința şi şcoala din R. Moldova şi din nordul Bucovinei, pe de alta, impune măcar o unitate de terminologie şi de vocabular intelectual, dacă nu şi întemeierea descrierii gramaticale pe un fond interpretativ comun;

— ideea libertății funciare a ființei umane începe a se impune odată cu dezvoltarea la elev a conştiinței creativității lui, fundamental orientată şi de raportul dintre elev şi limbă, elev şi studiul limbii; spre deosebire de studiul fizicii, al geografiei etc., studiul limbii se face din interior sau şi din interior, iar conştientizarea la elev a acestei perspective trebuie să-şi ocupe locul cuvenit.

Ce se aşteaptă, deci, de la această nouă ediție a G. A./Gram. de

BDD-A27139 © 1994 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:30:01 UTC)

referinţă?

Gramatici certant, s-a spus şi se poate repeta în permanenţă. Dar trebuie admis că gramaticii nu se ceartă în legătură cu toate problemele. Aşadar, şi în studiul gramaticii se impun, înainte de toate:

(1) o bază teoretică în acord cu ştiinţa contemporană a limbii,

(2) un fond terminologic definind cu claritate conceptele prin care să se poată realiza o descriere exactă a "obiectului" supus cercetării.

Baza teoretică a **gramaticii de referinţă** trebuie să fie o rezultantă a dialogului dintre diferitele direcţii din ştiinţa limbii, pe care să le armonizeze şi să le supună principiului coerenţei.

Cîteva exemple. Din direcţia **structuralistă** au rămas cuceriri definitive conceptele de **sistem, structură, opoziţie**. În acest sens, dacă la nivelul fonetic al limbii **i** şi **î** sînt definitiv interpretate ca două foneme distincte, iar clasificarea în conjugări a verbului românesc se face, în gramatica tradiţională, în funcţie de sufixul (terminaţia) infinitivului, atunci trebuie să distingem, chiar în perspectiva acestei gramatici, cinci conjugări: verbele **a citi** şi **a urî** să fie situate în clase diferite de conjugare.

Din aceeaşi perspectivă, definind şi descriind categoriile în baza opoziţiei, cu luarea în considerare a interdependenţei dintre planul expresiei şi planul semantic al limbii, se poate da o interpretare coerentă şi mai exactă diatezei verbului românesc, în strînsă legătură şi cu definirea mai exactă şi mai unitară a clasei **verbelor pronominale** (**a se uita**, de exemplu, verb pronominal la diateza activă, **a se sinucide**, verb pronominal la diateza reflexivă etc.)

Şi tot din această perspectivă, trebuie să se includă şi în manuale **modul prezumtiv**, cu o identitate bine distinctă şi sub aspect semantic şi în planul expresiei, în opoziţie cu celelalte moduri.

Prin înţelegerea caracterului **sistemic** al limbii, din perspectivă normativă, se vor putea respinge, de vorbitorul însuşi, accentuări precum **prevèderi** (în loc de **prevedèri**), care intră în contradicţie şi cu verbul-punct de plecare (conj. a II-a, cu accent pe silaba finală: **a prevedea**) şi cu alte substantive postverbale din aceeaşi familie: **vedere, întrevedere, revedere**.

Din perspectiva **teoriei comunicării**, fundamentală pentru conştientizarea raportului **om-limbă-lume**, interpretarea gramaticală nu se poate lipsi de conceptele de **enunţ/ enunţare** şi modalizare. Din perspectiva celui de-al doilea concept, s-ar putea rezolva cu mai multă coerenţă problema verbelor **semiauxiliare**, a predicatului pe care îl generează, precum şi cea a "adverbelor predicative", problemă importantă în sine, să spunem, din p.d.v. ştiinţific, dar şi din p.d.v. al cunoaşterii expresivităţii limbii române (concomitent cu conştientizarea diferenţierilor stilistice).

Şi interpretarea şi inventarul acestor verbe să stea în legătură cu exigenţele unităţii de interpretare a categoriilor de predicat în **gramatica de referinţă**, pe de o parte, în gramatica şcolară din România şi în gramatica şcolară din R. Moldova; în prezent prea marea eterogenitate terminologică şi de interpretare în aceste gramatici este în primul rînd derutantă.

Astfel, constituentul sintactic prin care se realizează funcţia de **subiect** într-un enunţ precum "Ion şi Mihaela au plecat la mare." este denumit **subiect multiplu** în Gramatica Academiei şi în gramatica şcolară din România, **subiect colectiv** în gramatici şcolare din R. Moldova.

BDD-A27139 © 1994 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:30:01 UTC)

Predicatul verbal compus, absent din gramatica oficială şi din manualele şcolare din România, reprezintă realităţi diferite în gramaticile din R. Moldova (**trebuie/ vrea, ştie, încearcă, cutează + să învețe** etc.) între ele şi în raport cu studiile de specialitate din România. Deruta este accentuată de termenul predicat **verbal-nominal**, întrebuinţat în gramaticile şcolare din R. Moldova pentru structuri precum "Copilul **încearcă să fie cuminte**", iar în studiile din România pentru predicate nominale cu alte verbe copulative decît **a fi**: "El **pare bolnav**."

Terminologia trebuie să fie în măsură a asigura conştientizarea unor distincţii simţite sau numai intuite de subiectul vorbitor: "**Trebuie să fie** la gară geja." (ipoteză) şi "**Trebuie să fie** la gară la ora cinci." sînt două enunţuri cu predicate diferite: predicat verbal compus, cu **trebuie** în planul enunţării/predicat **trebuie** + subiect, cu **trebuie** în planul enunţului. La perfect cele două enunţuri îşi explicitează distincţia: "**Trebuie să fi fost** la gară deja." (verbul **a trebui** rămîne la prezent) / "**Trebuia** să fii la gară la cinci." (verbul **a trebui**, predicativ, a trecut la imperfect).

Din perspectiva gramaticii funcţionale, în complementaritate cu perspectiva gramaticii logice, prin conceptele de **valenţă** şi **funcţie** se poate înţelege mai exact raportul **semantică lexicală-semantică sintactică-structură sintactică** şi se pot evita termenii şi definiţiile (a complementului, de exemplu) confuze din gramaticile actuale (Gram. Acad., dar şi alte gramatici şi manuale) şi se asigură o pătrundere **conştientă** în mecanismul intern de funcţionare a limbii în actul de comunicare. Perspectiva gramaticii generale, introdusă (în dialog) şi armonizată inteligent cu celelalte perspective, adînceşte acest proces în ambele sensuri.

Raportul dintre nivelul 2, al gramaticii de referinţă, şi nivelul 3, al gramaticii practice (didactice), trebuie să-şi găsească în permanenţă o stare de echilibru, **necesar**, între principiul accesibilităţii, principiul coerenţei descrierii şi principiul reflexiei asupra limbii.

Este adevărat că principiul accesibilităţii stă în legătură înainte de toate cu o exigenţă instituţională: prelungirea studiului gramaticii dincolo de ciclul gimnazial, în liceu. Cum, însă, ciclul liceal pare să redevină, prin noua Lege a învăţămîntului, o etapă aleatorie sau selectivă, poziţie pe care o apreciem ca intrînd în contradicţie cu imperativul dezvoltării viitoare a societăţii româneşti, acelaşi principiu trebuie judecat în condiţiile actuale (gimnaziu, în general, dar şi cu extindere la licee speciale: filologic; pedagogic/şcoală normală).

Principiul accesibilităţii se întemeiază pe raportul dintre complexitatea fenomenului studiat şi nivelul de maturitate intelectuală al elevului. Elevul, însă, trebuie avut în vedere ca fiinţă unitară şi, deci, caracterizat deopotrivă de disponibilităţi de asimilare şi de disponibilităţi creatoare la toate disciplinele de studiu. Pentru că gramaticile practice, reflectate de manuale (şi de programa de limba română), par să vorbească de o situaţie mai deosebită în studiul limbii române în şcoală, i-am spune chiar paradoxală; în timp ce, la fizică, de exemplu, sau la matematică, logică, informatică etc., elevul este considerat în măsură să asimileze concepte dintre cele mai noi şi de mare dificultate, la gramatică acelaşi elev, înscris prin întreaga lui fiinţă în limbă, pare a nu fi considerat în stare să pătrundă esenţa unor fenomene gramaticale şi a unor distincţii cu care el, intuitiv, de fapt, operează, în întrebuinţarea limbii.

BDD-A27139 © 1994 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:30:01 UTC)

Din perspectiva invocată mai înainte, a trecerii de la cunoaşterea intuitivă (care trebuie asumată, nu respinsă/contrazisă) la cunoaşterea conştientă (conştientizată) şi de aici la cunoaşterea ştiinţifică, principiul accesibilităţii (în complementaritate cu principiul reflexiei lingvistice) nu poate să intre în contradicţie cu adevărul limbii, al structurii gramaticale, aşa cum este acesta descris (definitiv, sau numai în funcţie de nivelul atins de cunoaştere ştiinţifică) în gramatica de referinţă sau poate chiar în gramatica teoretică de la nivelul 1. În acest sens, nu se justifică, de exemplu, absenţa din gramatica didactică a categoriilor de **prezumtiv, element predicativ suplimentar** sau **complement de agent**, descrise în gramatica de referinţă (acum G. A.). Interpretarea adjectivelor **sfîntă** şi **clară** din versul eminescian "Luna pe cer trece-aşa sfîntă şi clară" ca circumstanţiale de mod contrazice identitatea lor funcţională, determină deruta în mintea elevului care a înţeles exact conţinutul circumstanţialului de mod şi închide drumul spre sugestiile de adîncime ale acestui vers sub aspect poetic. La fel interpretarea complementului de agent ca un complement indirect (şi în gramaticile din România şi în cele din R. Moldova) contrazice esenţa semantică a complementului indirect de relevare a destinatarului sau a obiectului acţiunii verbale (în timp ce complementul de agent reprezintă gramatical subiectul/originea acţiunii verbale) şi totodată întrerupe sau obscurizează raportul dintre diateza pasivă, studiată de elev, şi funcţia sintactică pe care aceasta o generează.

Imperativul complementarităţii principiului accesibilităţii cu principiul dezvoltării reflexiei lingvistice presupune conştientizarea elevului în probleme privind esenţa limbii ca sistem şi mai ales în interiorul raportului om-limbă-lume (nu este argumentabilă nici într-un fel absenţa din şcoala din România şi este salutabilă prezenţa în manualele din R. Moldova a unor noţiuni fundamentale/elementare de teorie a limbii (limba — mijloc de comunicare, sistem de semne, semn lingvistic etc.), precum şi în probleme privind natura romanică a limbii române, unitatea şi specificitatea limbii române ca limbă romanică, ca unică limbă romanică în toate regiunile locuite de români. Se pot discuta în acest sens **genul gramatical, negaţia**, sintaxa şi stilistica nominativului pronumelui personal, mai ales la persoana I şi a II-a etc.

Din acestă perspectivă, studiul limbii române în şcoală se poate desfăşura concomitent în direcţia asimilării ştiinţifice a gramaticii (generale şi specifice româneşti) şi în direcţia dezvoltării expresivităţii limbii române în specificitatea ei. O pondere mai mare în sensul conştientizării unicităţii şi al dezvoltării unităţii, expresivităţii şi specificităţii limbii române se impune în şcoala din Basarabia, nordul Bucovinei şi din alte regiuni locuite de români, atît în sfera gramaticii practice — manual etc., cît şi în ceea ce se numeşte îndeobşte cultivarea limbii, pentru readucerea limbii române din aceste regiuni la nivelul de limbă europeană de cultură, propriu întrebuinţării ei, în tot registrul stilistic, în România.

BDD-A27139 © 1994 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:30:01 UTC)